

Recessie valt nog mee

In contrast met eerdere verwachtingen, waar men algemeen uitging van een daling van de economische activiteit in het vierde kwartaal van 1990 van 3% à 4%, stond een daling van "slechts" 2,1% voor het bruto nationaal produkt. Het gaat om een eerste schatting van het ministerie van handel. Toch is het de grootste daling van het bnp sinds het derde kwartaal van 1982, toen een negatieve groei van 3,2% werd bereikt, en het eerste negatieve cijfers sinds begin 1986. In het tweede en derde kwartaal van 1990 groeide de Amerikaanse economie nog met respectievelijk 0,3% en 1,4%. Met name de consumentenbestedingen waren verantwoordelijk voor de neergang. Die namen in het vierde kwartaal af met 21 miljard dollar. De index voor consumentenvertrouwen daalde in januari tot 54, tegenover 61,2 in december. Een meevaller werd gevonden in een andere indicator voor het conjunctureel verloop, de index voor leading indicators, die met 0,1% in december voor het eerste in vijf maanden weer een positief cijfer toonde. Deze index geeft de te verwachten bedrijvigheid voor de komende zes maanden weer.

Bush niet te pessimistisch

Het Witte Huis had de teruggang van de economie in het vierde kwartaal van 1990 eerder op 3,4% geraamd. Voor het eerste kwartaal van dit jaar verwacht de regering dat het bnp met 1,4% zal inkrimpen, hetgeen op één lijn ligt met de verwachtingen van het begrotingsbureau CBO. In de State of the Union, het Amerikaanse equivalent van de troonrede, zei president Bush uit te gaan van een korte recessie. Als gevolg van lagere olieprijsen blijft de inflatie onder controle. De voorraadpositie van het bedrijfsleven, die niet ruim is, en de exporten bieden volgens de president het vooruitzicht op een snel herstel.

Uiteraard is de Golfoorlog van verre gaande invloed op de bereikbaarheid van de door de president voorziene verbetering. Wordt deze op

korte termijn in het voordeel van de VS beslecht, dan zal dit het ver gedaalde consumentenvertrouwen een opwaartse impuls kunnen geven. Bovendien kan de olieprijs dan mogelijk nog licht omlaag.

Zou de oorlog toch een slepende zaak worden, dan kan dit van nadelige invloed zijn op het civiele deel van de economie. Greenspan, de voorzitter van de Amerikaanse centrale banken de Fed, ging zelfs zover te stellen dat de recessie diep zal worden wanneer de Golfoorlog lang zou gaan duren.

Japanse import onder druk

Vanzelfsprekend is de invloed van de Golfoorlog ook in de Japanse economie te merken. Dit uitte zich bij voorbeeld in de handelsbetrekkingen met het buitenland. Het overschot op de handelsbalans is gedaald van 6,2 miljard dollar in december 1989 tot 5,4 miljard dollar in dezelfde maand vorig jaar. De olie-import lag in volumetermen 15,5% boven een jaar eerder, maar als gevolg van de fors hogere olieprijsen kwam de waarde-ontwikkeling uit op een stijging van 111,9%. Het aandeel van de olie-invoer in de totale import bedroeg maar liefst 22%. Voor het gehele jaar 1990 bedroeg het overschot op de Japanse handelsbalans 52,4 miljard dollar, 18,5% minder dan in 1989. Het overschot in de handel met de VS liep terug, maar gelijktijdig steeg het handelsoverschot met de Europese Gemeenschap.

Over heel 1990 bedroeg de Japanse inflatie gemiddeld 3,1%. De consumentenprijzen in Tokio zijn in januari met 4,2% toegenomen, het hoogste cijfer sinds december 1981. De prijsstijgingen over afgelopen jaar hangen vooral samen met de gestegen kosten van transport en arbeid, terwijl ook de koersontwikkeling van de yen een rol heeft gespeeld. De Japanse economie is voor de vijfde maand achtereen gegroeid. De industriële produktie nam op jaarbasis in december met 6,3% toe, hoewel ten opzichte van de maand ervoor van een kleine daling sprake was. Volgens het Japanse ministerie van handel gaat de groei voorlopig door, al gaat men uit van een afvlakking in februari en maart.

Lange recessie in VK

Van een dergelijk optimisme is in het VK geen sprake. Een enquête onder 6700 bedrijven van de Association of British Chambers of Commerce

(BCC) toont aan dat de recessie in het laatste kwartaal van 1990 alleen maar erger is geworden. Velen vrezden dat de economische terugval zich in de komende maanden nog zal verdiepen. De BCC meent dat enig herstel in de positie van het bedrijfsleven op zijn vroegst tegen het einde van dit jaar is te verwachten. Meer dan 60% van de bedrijven zou nu onder volledige bezetting werken, tegenover nog 54% de vorige enquête. Een lichtpuntje zou kunnen zijn dat bedrijven onder druk van de concurrentie nog maar moeilijk kostenstijgingen kunnen doorberekenen, hetgeen een drukkend effect heeft op de inflatie.

De industriële produktie liet met een daling van 1,2% in november voor de zevende achtereenvolgende maand een negatief cijfer zien. De loonkosten per eenheid produkt voor de Engelse industrie stijgen nog steeds met dubbele cijfers. Onder invloed van de recessie daalde

het tekort op de handelsbalans vorig jaar met 5,8 miljard pond tot 10,9 miljard pond. De invoer daalde met 3% terwijl de export juist met 11% toenam.

Handseloverschot Nederland

De waarde van de Nederlandse uitvoer bereikte in 1990 een recordhoogte van 238 miljard gulden. In volume uitgedrukt was er sprake van een groei met 5%. Over langere termijn bezien stijgt het aandeel van kapitaalgoederen in het Nederlandse exportpakket, waar dit afgelopen jaar ruim een kwart van de totale export bedroeg. Meer dan driekwart van de Nederlandse uitvoer gaat naar EG-landen. De uitvoer naar onze grootste handelspartner, de Bondsrepubliek, nam in waarde met 8,6% toe. De exportgroei woog tevens zwaar in de groeicijfers over het derde kwartaal. Op jaarbasis nam het bnp toe met 3,5%. De stijging van de investeringen kwam uit op een magere 2,6% tegenover 3,8% een kwartaal eerder. Hierin wordt de toenemende onzekerheid met betrekking tot het investeringsklimaat weerspiegeld na de inval in Koeweit.